

Національний
банк України

Результати опитування керівників
підприємств **Сумської області** щодо
їх ділових очікувань*

I квартал 2024 року

*Надані результати є відображенням лише думки респондентів – керівників підприємств Сумської області в I кварталі 2024 року і не є прогнозами та оцінками Національного банку України.

Результати опитування підприємств Сумської області у I кварталі 2024 року свідчать, що, урахувавши безпекові ризики та логістичні труднощі з перетином кордону, респонденти очікують **скорочення виробництва товарів і послуг в Україні** в наступні 12 місяців. Також на тлі постійних обстрілів, недостатнього попиту та високих цін на енергоносії вони **негативно оцінюють перспективи розвитку своїх підприємств**. Інфляційні та девальваційні очікування посилюються.

У наступні 12 місяців керівники підприємств області очікують:

- **скорочення виробництва товарів та послуг в Україні вищими темпами:** баланс відповідей – «мінус» 46.2% (найвищі очікування скорочення виробництва серед регіонів) (у попередньому кварталі – «мінус» 8.3%) (графік 1). У цілому по Україні – 8.5%;
- **зростання цін на товари та послуги вищими темпами:** 61.5% респондентів очікують, що інфляція перевищить 10.0% (у попередньому кварталі – 38.5%), у цілому по Україні – 51.6%. **Головними чинниками інфляції** респонденти називають воєнні дії (відмітили всі учасники опитування), витрати на виробництво та ціни на світових ринках (вплив чинника значно посилюється порівняно з попереднім кварталом) (графік 2);
- **девальвацію національної валюти:** знецінення гривні відносно долара США очікують 84.6% респондентів (у попередньому кварталі – 66.7%), у цілому по Україні – 81.1%;
- **погіршення фінансово-економічного стану своїх підприємств:** баланс відповідей – «мінус» 7.7% (у попередньому кварталі – 7.7%) (таблиця). У цілому по Україні баланс відповідей – 3.7%;
- **збільшення загальних обсягів реалізації виробленої продукції нижчими темпами:** баланс відповідей – 7.7% (у попередньому кварталі – 25.0%) (таблиця). Водночас респонденти області очікують помітне зменшення обсягів реалізації продукції на зовнішньому ринку: баланс відповідей – «мінус» 25.0% (у IV кварталі 2023 року – 16.7%). У цілому по Україні баланси відповідей – 10.6% та 6.8% відповідно;
- **подальше зменшення інвестиційних видатків як на виконання будівельних робіт, так і на машини, обладнання та інвентар:** баланси відповідей – «мінус» 40.0% та «мінус» 10.0% відповідно (у попередньому кварталі – «мінус» 30.0% та «мінус» 20.0% відповідно) (таблиця). У цілому по Україні – «мінус» 1.5% та 8.3% відповідно;
- **зменшення кількості працівників на своїх підприємствах:** баланс відповідей – «мінус» 8.3% (у IV кварталі 2023 року – 7.7%) (графік 4). У цілому по Україні – «мінус» 6.3%;
- **зростання цін на товари / послуги, що купують підприємства (вищими темпами), та на товари та послуги власного виробництва:** баланси відповідей – 92.3% та 23.1% відповідно (у попередньому кварталі – 76.9% та 23.1% відповідно) (графік 6). Очікується, що на зміну рівня цін на товари / послуги власного виробництва найбільше впливатимуть ціни на сировину, матеріали та енергоносії, проблеми з логістикою (вплив чинника посилюється), а також курс гривні до іноземних валют (графік 7);
- **зростання витрат на одиницю продукції (вищими темпами) та на оплату праці одного найманого працівника:** баланси відповідей – 72.7% та 46.2% відповідно (у IV кварталі 2023 року – 58.3% та 46.2% відповідно) (графіки 4, 6).

Головними чинниками, що стримують спроможність підприємств нарощувати виробництво, респонденти називають воєнні дії та їх наслідки (відмітили всі опитані), недостатній попит та занадто високі ціни на енергоносії (графік 5).

Як і в попередніх кварталах, респонденти, які планують брати банківські кредити, надають перевагу кредитам у національній валюті (графік 8). Занадто високі ставки за кредитами, невпевненість у спроможності підприємства вчасно виконувати боргові зобов'язання та наявність інших джерел фінансування – головні стримуючі чинники залучення кредитних ресурсів (графік 9).

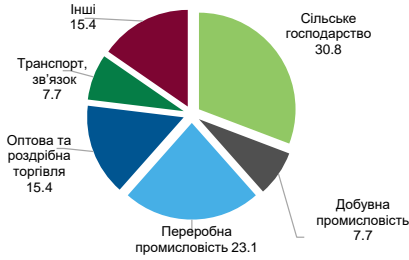
Усі респонденти області зазначили, що не мають проблем із проведенням операцій з коштами, розміщеними на банківських рахунках (у цілому по Україні – 96.3%).

Оцінки респондентів щодо стану підприємств на момент опитування (графік 3):

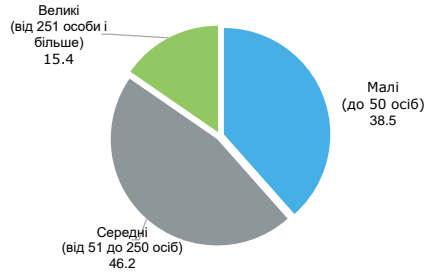
- **поточний фінансово-економічний стан підприємств оцінюється як поганий:** баланс відповідей – «мінус» 30.8% (одна з найгірших оцінок серед регіонів) (у IV кварталі 2023 року – «мінус» 7.7%). У цілому по Україні баланс відповідей – «мінус» 1.4%;
- **рівень залишків готової продукції власного виробництва нормальний:** баланс відповідей – 0.0% (у попередньому кварталі – «мінус» 20.0%);
- **підприємства області спроможні задовольнити неочікуване зростання попиту за рахунок власних виробничих ресурсів:** баланс відповідей – 15.4% (у попередньому кварталі – 41.7%).

Паспорт вибірки^{1,2}

Розподіл респондентів за основним видом діяльності підприємств (за КВЕД), %

Розподіл респондентів за розміром підприємств за кількістю працівників, %

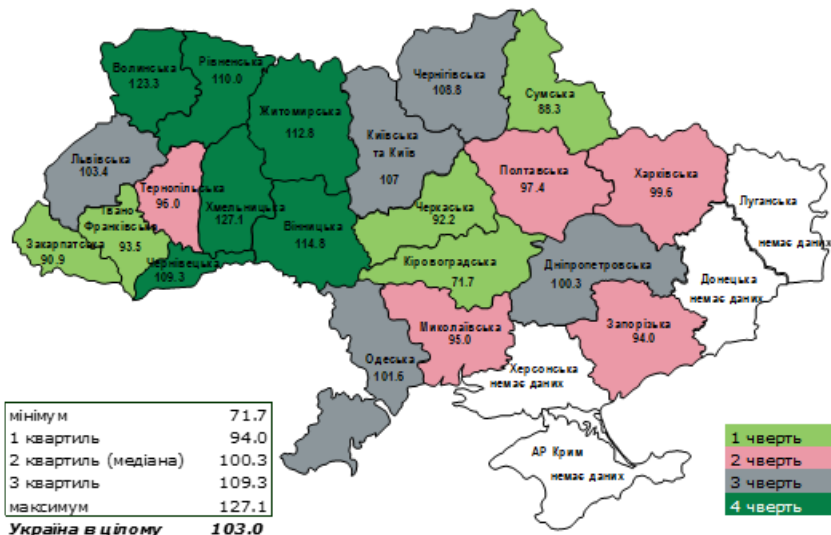

Розподіл респондентів за напрямом діяльності, %

- період проведення – 01–26 лютого 2024 року;
- опитано всього 13 підприємств;
- репрезентативно за таким видом економічної діяльності, як сільське господарство.

Індекс ділових очікувань на наступні 12 місяців за областями³, %

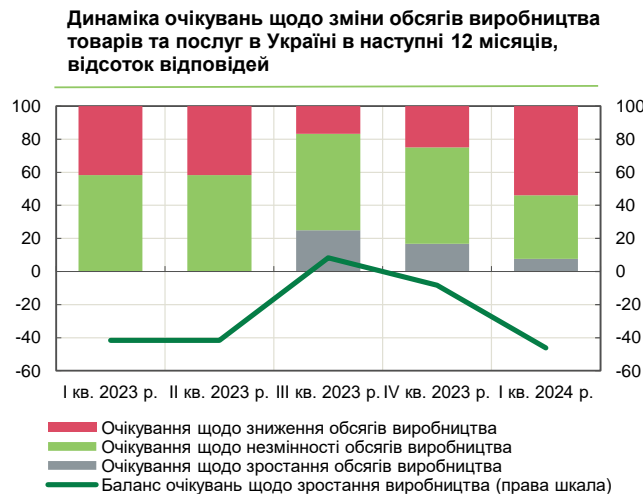
*квартиль - значення ознаки, яка ділить ранжовану сукупність значення показника (ІДО) на чотири рівновеликі частини;
 **медіана - значення ознаки, яка розміщується в середині ранжованої сукупності і поділяє її на дві рівні частини.

Таблиця. Очікування підприємств Сумської області щодо ділової активності (за складовими)

Очікування респондентів у наступні 12 місяців щодо:	Баланси відповідей, %				
	I кв. 2023 р.	II кв. 2023 р.	III кв. 2023 р.	IV кв. 2023 р.	I кв. 2024 р.
фінансово-економічного стану	-16.7	-25.0	-33.3	7.7	-7.7
загальних обсягів реалізації продукції власного виробництва	-25.0	-41.7	-41.7	25.0	7.7
інвестиційних видатків на проведення будівельних робіт	-62.5	-33.3	-22.2	-30.0	-40.0
інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар	-36.4	-27.3	-20.0	-20.0	-10.0
кількості працівників	-16.7	-25.0	-33.3	7.7	-8.3

¹ Вибірка формується пропорційно внеску регіону і виду економічної діяльності у виробництво валової доданої вартості України.
² В окремих випадках незначні розбіжності між підсумками та сумою складових можливі за рахунок округлення.
³ Індекс ділових очікувань – агрегований показник щодо очікуваного розвитку підприємств у наступні 12 місяців, розрахований за балансами відповідей респондентів стосовно змін фінансово-економічного стану підприємства та майбутньої економічної активності.

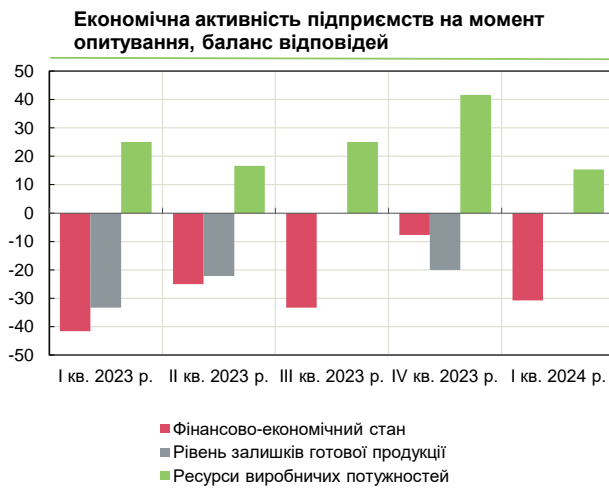
Графік 1

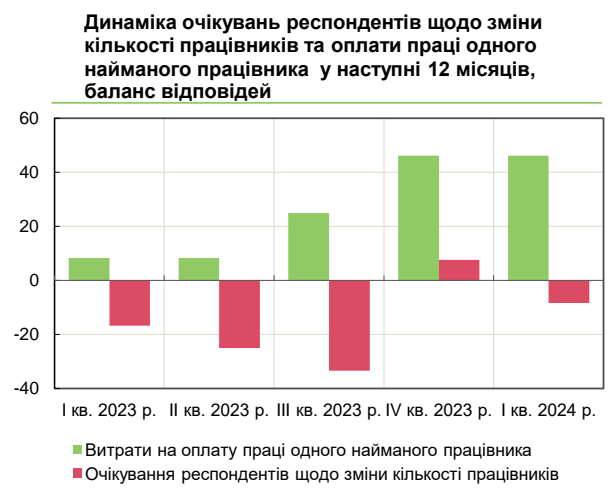
Графік 2

Графік 3

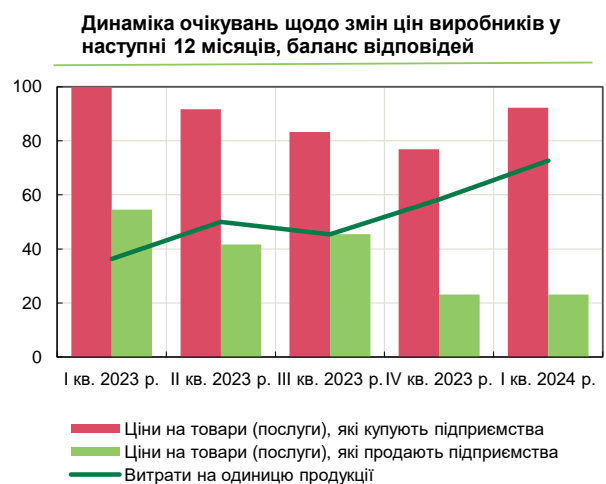
Графік 4

Графік 5

Графік 6

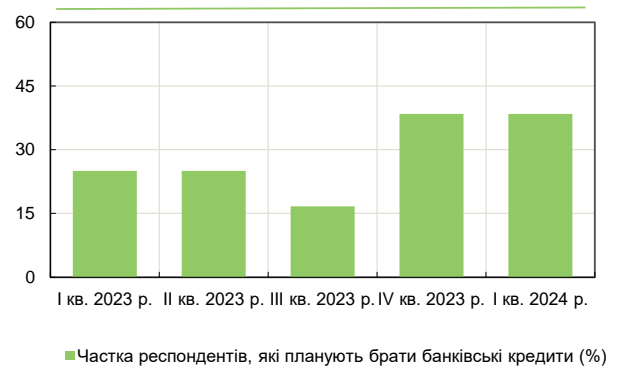
Графік 7

Оцінка респондентами факторів, які впливають на зміни рівня відпускних цін на товари та послуги, відсоток відповідей

Графік 8

Плани респондентів щодо банківських кредитів найближчим часом, відсоток відповідей

Графік 9

Оцінка респондентами факторів, які можуть змусити підприємство уникати/відкладати використання кредитних послуг банків, відсоток відповідей

